

Škola ľudských práv

Projekt bol podporený Islandom, Lichtenštajnskom a Nórskom prostredníctvom Programu Aktívne občianstvo a inklúzia, ktorý realizuje Nadácia Ekopolis v spolupráci s Nadáciou pre deti Slovenska a SOCIA - nadácia na podporu sociálnych zmien.

Projekt: Škola ľudských práv - rozvíjanie neformálneho vzdelávania a podpora aktivizmu mladých ľudí v oblasti ochrany ľudských práv na východnom Slovensku

Obdobie realizácie: máj 2014 - október 2015

Príjemca podpory: Fenestra (občianske združenie), Košice

Financovanie: 27 819,00 € (AOI 90 % = 25 037,00 €)

„Spolupráca ľudí alebo organizácií založená na zdieľaných hodnotách a princípoch, ktoré jasne vychádzajú z myšlienky rešpektu k ľudským právam a ľudskej dôstojnosti je posilňujúca a inšpirujúca ako pre aktivistov a aktivistky, tak pre mladých ľudí, ich okolie a celé komunity. Je to jeden zo spôsobov ako rozvíjať občiansku spoločnosť a spoluvytvárať krajinu, ktorá bude dobrým a dôstojným miestom pre život pre všetkých ľudí, ktorí v nej žijú.“ Sylvia Kráľová (koordinátorka projektu)

Príjemca podpory

Fenestra vznikla v roku 1996. Boli sme skupina žien s malými deťmi, ktoré, ako väčšina matiek, nemali priestor na stretávanie a venovanie sa svojim záujmom a potrebám, a v ktorom by zároveň bolo dobre postarané o naše deti. Inšpirované myšlienkou z Nemecka sme založili prvé materské centrum na Slovensku. V materskom centre sme vytvorili otvorenú komunitu žien. Základnými princípmi fungovania boli pomoc svojpomocou a rešpektovanie rôznorodosti. Diskutovali sme o osobných skúsenostiach s diskrimináciou žien a prvé aktivity sa týkali získavania vedomostí v oblasti ženských ľudských práv.

Už počas fungovania materského centra sa na nás začali obracať ženy, ktoré zažívali násilie zo strany svojich manželov alebo partnerov. V roku 1999 sme sa rozhodli ukončiť činnosť materského centra a začali sme poskytovať priamu pomoc a podporu ženám zažívajúcim násilie v intímnych vzťahoch. Pri poskytovaní podpory a pomoci ženám zažívajúcim násilie a ich deťom vychádzame z ich potrieb a zároveň sa snažíme napĺňať minimálne európske štandardy kvality poskytovania pomoci a podpory.

Okrem poskytovania priamej pomoci a podpory ženám zažívajúcim násilie a ich deťom v Poradenskom centre Fenestra, šírime myšlienku nulovej tolerancie násilia

páchaného na ženách, organizujeme kampane na zvýšenie informovanosti verejnosti o príčinách, dynamike a dopadoch násilia páchaného na ženách a ich deťoch v širšom rodovom kontexte, Sprístupňujeme informácie o násilí páchanom na ženách na webovej stránke www.fenestra.sk, ponúkame a realizujeme vzdelávanie pre rôzne profesijne skupiny v oblasti násilia páchaného na ženách, monitorujeme plnenie záväzkov Slovenskej republiky týkajúcich sa zaistenia účinnej ochrany, pomoci a podpory pre ženy zažívajúce násilie a ich deti, ktoré vyplývajú z medzinárodných dohovorov.

Projekt

V roku 2011 sme sa s partnerskými organizáciami projektu, OZ Pomocná ruka a Poradňou pre občianske a ľudské práva, zrealizovali prvú školu ľudských práv pre mladých ľudí. Tento nápad vznikol z dvoch dôvodov. Jedným z nich bol fakt, že naše organizácie zdieľajú rovnaké hodnoty a princípy založené na rešpektovaní ľudskej dôstojnosti a ľudských práv všetkých ľudí. Mali sme chuť a záujem niečo robiť spoločne a po niekoľkých diskusiách sme prišli k záveru, že na Slovensku chýba neformálne, zážitkové vzdelávanie v oblasti ľudských práv pre mladých ľudí, ktorého pridanou hodnotou by bola jeho realizácia ľuďmi, ktorí majú priamu skúsenosť s porušovaním práv alebo priamo pracujú s konkrétnymi zraniteľnými skupinami. Rozprávali sme sa spolu aj o tom, že Slovensko má dlhú históriu nerešpektovania ľudských a občianskych práv a stále pomerne krátku skúsenosť s rozvíjaním občianskej spoločnosti založenej na rešpekte k rozmanitosti a ľudským právam ako základných princípov fungovania demokratickej spoločnosti. Zhodli sme teda, že práve preto je dôležité najmä mladým ľuďom ponúkať priestor na prehĺbenie vedomostí o ľudských práv, ale aj na sieťovanie a ich vlastný aktivizmus.

Keď sa naskytna príležitosť rozšíriť neformálne vzdelávanie na ďalšie skupiny mladých ľudí a zároveň celý koncept obohatiť o vytvorenie neformálneho priestoru rozvíjanie aktivizmu a dobrovoľníctva, rozhodli sme sa uchádzať o podporu z Programu Aktívne občianstvo a inklúzia. Projekt sme spoločne nastavili tak, že okrem dvoch štvordňových škôl ľudských práv, sme naplánovali vytvorenie neformálnej skupiny aktívnych účastníkov/čok oboch škôl, v priestore ktorej by mali možnosť ďalej sa vzdelávať, angažovať sa dobrovoľnícky a rozvíjať svoj vlastný aktivizmus.

Hoci náš projekt nebol zameraný na posilnenie personálnych a iných kapacít našich organizácií, priniesol nám obohacujúcu skúsenosť zo spolupráce a nové partnerstvá či už s mladými ľuďmi, ktorí sa projektu priamo zúčastnili alebo jednotlivcov a iných MVO, s ktorými sme v rámci projektu spolupracovali. Už dnes je zjavné, že táto spolupráca má potenciál pokračovať v zmysle vzájomnej podpory, čo je pre každú ľudsko-právnu MVO alebo jednotlivých aktivistov a aktivistky veľmi posilňujúce. Rovnako je posilňujúca aj dobrovoľnícka práca mladých ľudí v našich organizáciách.

Za najväčší úspech projektu považujeme práve skutočnosť, že došlo k sieťovaniu a budovaniu alebo posilneniu partnerstiev a aj priateľstiev na niekoľkých úrovniach – organizácií realizujúcich projekt, iných ľudsko-právnych MVO v našom regióne, mladých ľudí z oboch škôl ľudských práv (a dokonca aj tých pred tým) medzi sebou a s ľudsko-právnymi aktivistami a aktivistkami na lokálnej úrovni. Okrem toho sa cez aktivity mladých ľudí – priamych účastníkov a účastníčky projektu – začali aktivizovať ďalší mladí ľudia (rómska mládež z vylúčených komunít, kamaráti a kamarátky mladých ľudí zapojených do projektu), ktorí majú záujem o ľudské práva a hodnoty, ktoré koncept ľudských práv reprezentuje. Neformálna skupina, ktorá v rámci projektu vznikla – Klub ľudských práv – bude pokračovať v činnosti a v rámci evaluácie prišli jej terajšie členky a členovia s množstvom nápadov ako ľudsko-právne témy prinášať ďalším mladým ľuďom a aj širokej verejnosti a dokonca aj s pár návrhmi na to, ako pomáhať ľudsko-právnym MVO pri fundraisingu. V neposlednom rade považujeme za mimoriadny úspech projektu skutočnosť, že dostávame opakovane žiadosti o ďalšie vzdelávanie a to aj zo strany dospelých ľudí nad 30 rokov a to, že projekt bol inšpiráciou pre vznik relácie „Škola ľudských práv“ v Rádiu Regina Košice, ktorá je sériou krátkych rozhovorov na rôzne aspekty ľudských práv a pravidelne sa vysiela.

Dlhodobý prínos

Realizácia projektu prispela k zvýšeniu možností a úrovne neformálneho vzdelávania mladých ľudí v oblasti ľudských práv na východnom Slovensku, ktoré navyše realizovali aktivisti a aktivistky, ktorí/é sa angažujú v obhajobe a podpore ľudských práv. Takéto neformálne vzdelávanie a následné vytvorenie priestoru pre aktivizmus a dobrovoľníctvo prispieva z dlhodobého hľadiska k posilneniu občianskej spoločnosti na Slovensku a vyššej tolerancii a prijímaniu rozmanitosti medzi ľuďmi a rešpektu k ľudskej dôstojnosti a ľudským právam všetkých ľudí bez rozdielu.

Hlavné poučenia a odporúčania pre podobné projekty

- Mladí ľudia majú doslova hlad po relevantných informáciách k ľudským právam, veľmi oceňujú zážitkové a participatívne formy vzdelávania, prejavenie rešpektu k ich názorom, partnerskú komunikáciu a priestor na diskusiu s inými mladými ľuďmi.
- Je potrebné vytvárať mladým ľuďom priestor na ďalší rozvoj, ich vlastné nápady a sieťovanie sa a postupne im odovzdávať zodpovednosť a iniciatívu, inými slovami, nerobiť veci za nich, ale motivovať ich k vlastnej iniciatíve a zodpovednosti.
- Zároveň je fajn ponúknuť mladým ľuďom iné spôsoby komunikácie a riešenia názorových a hodnotových rozdielov, ktoré nebudú podporovať hodnotiace a zraňujúce výroky smerom k ľuďom s iným názorom, ale naopak podporujú

otvorenú, nehodnotiacu komunikáciu založenú na rešpektovaní odlišností a vnímania druhého človeka.

- Myslíme si, že zostáva výzvou postupne s mladými ľuďmi rozvíjať aktivizmus „zdola“ - vyvažovať súčasný trend venovať sa veľa diskusiám a iným formám „hovorenia o ľudských právach“, ktoré sú veľmi fajn a dôležité najmä v rovesníckych skupinách, ale môžu mať oveľa väčší dopad, ak budú spojené s „realizáciou (alebo robením) konkrétnych aktivít“ na podporu ľudských práv a aktivizovanie ľudí v komunite alebo blízkom okolí.

English summary

Fenestra is a human rights NGO providing direct support and help to women experiencing intimate partner violence and to their children. We also carry out activities and initiatives focusing on promotion of women's human rights and broader system changes in this field.

Our goal was to increase quality of informal education on human rights of disadvantaged groups for young people and contribute to their higher involvement in promotion and protection of human rights.

Main lessons and recommendations:

- Young people are literally hungry for relevant information regarding human rights; they enjoy experience-based and participative forms of learning, and appreciate if people respect their opinion and communicate on partnership level with them. They also like to engage in discussions with other young people.
- It is essential to give young people space for their further growth, hear their ideas, and help them with networking. We should slowly shift responsibilities to them and allow them to take initiative, in other words, we should not be doing things for them but motivate them to act for themselves and feel the responsibility for their actions.
- At the same time, it is good to offer young people new ways of communication in handling differences in opinions and values. These new ways do not support making judgemental and hurtful statements to people with different opinions; instead, they support open, non-judgmental communication based on respect for differences and perception of other people's views.
- We think that to slowly develop activism of young people from below remains a challenge; and activism is needed, in order to balance out the current trend of spending a lot of time in discussions and other forms of speaking about human rights. Although this is fine and important, mainly in peer groups, these talks will have a greater impact if linked with involvement in actual activities which support human rights and encourage people in a community to be active citizens.